

Zini, sargā, copē!

Arī šogad tiekamies tematiskajā lapā!

Laikraksts *Auseklis* sadarbībā ar Limbažu novada domi arī šogad startēja Zivju fonda projektu konkursā un ieguva atbalstu sabiedrības informēšanai par zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību. Šādu projektu sadarbībā ar Limbažu

novada un Salacgrīvas novada pašvaldību īstenojam arī pērn un aizpērn.

Tāpat kā iepriekš, arī šogad no maija līdz pat novembrim reizi mēnesī avīzē atradīsiet tematisko lapu *Zini, sargā, copē!*. Tajā turpināsim atspoguļot informāciju, kas, ceram, būs interesanta *Ausekļa* lasītājiem

no dažādiem bijušā Limbažu rajona novadiem. Rakstīsim par tēmām, kas saistītas ar ūdeņiem, to resursiem, iemītniekiem, kā arī to apsaimniekošanu un aizsardzību. Protams, turpināsim jūs iepazīstināt ar dažādu ūdenstilpju lielākajiem lomiem.

Aicinām kopā ar mums iesaistīties šīs

lapas veidošanā! Gaidīsim ziņas par interesantiem notikumiem vai rosinājumiem rakstiem.

Līga LIEPIŅA

Tematiskajā lapā izmantots Kristapa AUZENBERGA zīmējums

Limbažu Dūņezērā dots starts ALDA kausa izcīņai

Nedēļas nogalē karstā dienā Limbažu Dūņezērā tika dots starts Limbažu novada pašvaldības aģentūras ALDA rīkoto makšķerēšanas sacensību – Ceļojošā sudraba ALDA kausa izcīņai – 1. posmam. Par uzvaru tajā sacentās 20 komandu, kuru vidū bija gan vietējie copmaņi, gan dalībnieki no kaimiņu pašvaldībām. Ņemot vērā sausu un karstu, ūdens līmenis Dūņezērā bija zems, turklāt zivis pietiekami kūtras, tādēļ makšķerniekiem bija īpaši jāaktivizē savas zināšanas un prasmes loma pievilināšanai. Todien copes veiksmē uzsmaidīja tikai deviņām komandām. Maijā ALDA kausa posms notika pirmoreiz.

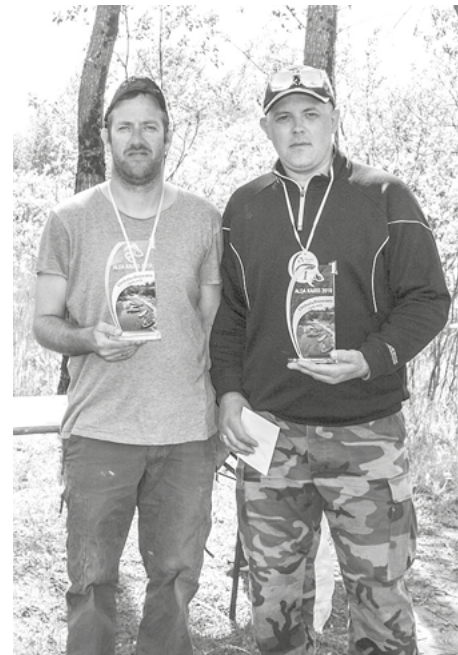
Kad sacensības jau bija pusē, kopā ar to rīkotāju – ALDA direktoru Jāni Remesu – devāmies apsekt, kā makšķerniekiem sokas. Pa ezera virsmu slīdēja ūdensputni, krastu tuvumā skaļi nārstoja karūsas un plauzī. Vairākas komandas bija noenku-rojušās 3. placī, kur, šķiet, ķērās labāk, – vēlāk varēja secināt, ka sacensībās gūtās zivis lielākoties bija nomakšķērētas tajā. – *Profesionāļi velk tieši tajā placī, –* teica

J. Remess. Vairākas komandas, meklējot lomu, braukāja pa ezeru šurpu turpu. Copēja gan uz dzīvo, gan uz mētāšanu, vēl kāds mēģina velcēt. Daudzi makšķernieki vien noplātīja rokas – loma nav, kāds gan bija veiksmīgāks un laikam arī prasmīgāks. Dažām komandām guvumā bija pa vienai, divām vai pat trim līdakām. *Zīķeri* (Jānis un Roberts Lietiņi) tobrīd bija tikuši pie trim. Prasmīgais makšķernieks bija tieši Roberts, viņa tētis palika bešā. Starp citu, J. Lietiņš pirms sacensībām puikam nopircis speciālu mānekli, dēvētu par divdaļīgo mūdzi, uz kā zivis ļoti labi ķeroties. Un tā arī bija! Arī komandai *JG* (Jānis Bitenieks un Guntis Grīnbergs) sacīkšu vidū jau bija trīs līdakas, lai gan rīta pusē Jānim viena četrinieca aizmukusi. Viena komanda tik spārīgi bija mētājusi makšķeri, ka tās aukla iepinusies tuvējos krūmos. ALDA direktors pasmēja: – *Ja ūdenī zivju nav, tās jāmeklē krūmos!*

ALDA kausa izcīņā lielākoties startēja komandas, kas piedalījušās arī citu gadu, bet bija pa kādam jaunam dalībniekam. Piemēram, *Viss skaidrs* – Andris Muskars

un Rolands Vītols no Duntē – šajās sacīkstēs sāka piedalīties tikai pērn, izmēģinot veiksmi divos (Lādes un Āsteres ezerā) no sešiem posmiem. Šogad viņi ir apņēmības pilni piedalīties visos. – *Bija jāsāk ar grūtāko – Dūņezēru. Pagājušajā gadā uz to atbraucām pamakšķērēt tāpat vien, bet salūza laivas motors. Šoreiz jau nebija nekas labāks, lai gan vismaz vienu asarīti dabūjām. Bet nu zinām, kur šajā ezerā makšķērēt, –* apgalvoja A. Muskars.

Visi makšķernieki kopā šajā posmā Dūņezēru patukšoja par 17,605 kg zivju. Pavisam lomos bija 16 līdzīga lieluma līdaku. J. Remess sprieda, ka tās pirms dažiem gadiem reizē ielaistas kā mazuli vai arī augušas no viena nārsta. Par Dūņezera čempioniem kļuva komanda *JG*, kuras lomā bija piecas līdakas un asaris ar kopējo svaru 5,05 kg. 2. vietā ierindojās *Zīķeri* ar 3,54 kg lomu, bet trešie ar 2,725 kg bija *Hāni* (Aivars un Andrejs Hāni). Otrajā trijniekā bija komanda *Namdari* (1,68 kg), *Ne velna* (1,27 kg) un *Ko mēs te darām* (1,09 kg).

Sudraba ceļojošā ALDA kausa izcīņas 1. posma Limbažu Dūņezērā uzvarētāji – komanda *JG* (Guntis Grīnbergs un Jānis Bitenieks)

Veicināšanas balvu par precīzāk izlozētajam svaram (935 g) atbilstošo līdaku saņēma komanda *JG*, bet garumam (1,09 kg) – *Ko mēs te darām*. Savukārt pieņemtas velti par platāko (8,5 cm) noķerto asari pasniedza komandai *Viss skaidrs*. Viņi arī saņēma J. Lietiņa dāvāto kartupeļu mai-su par mazāko ieskautes lomu.

Sacensību izskaņā makšķernieki cienājās ar Guntras Remeses vārīto zivju zupu un sacīja paldies Dūņezēram par sarūpēto lomu. – *Cerēju, ka būs vairāk zivju. Ar sacensību rīkošanu Dūņezērā nevaram notrāpīt. Pērn organizējām rudens pusē, domājot, ka būs lietus, būs augsts ūdens līmenis, bet nekā. Varējām apbalvot tikai pirmās divas vietas, jo citām komandām lomu vispār nebija. Tādā ziņā šogad jau bija labāk. Bija zivis, ko svērt. Pierādījās, ka tie, kuri pazīst ezeru, zivis varēja noķert, –* secināja J. Remess.

Nākamais ALDA kausa izcīņas posms notiks 16. jūnijā Lādes ezerā.

P.S. Vairāk foto – *Ausekļa* mājaslapā, sadaļā *Galerijas*.

Makšķerēšanas sacensību dalībnieku kopbilde

Katvaru ezera apsaimniekotājs tiek pie savas lielākās karpas

Biedrība *Katvaru ezers* arī šogad rīko karpu makšķerēšanas čempionātu *Noķer – atlaid* Katvaru ezerā. Biedrības vadītājs Jānis Krūmiņš stāsta, ka līdz šim noķertas jau kādas septiņas vai astoņas ieskautes karpas. Laiks ir silts un karpas tamdēļ aktīvas. Turklāt tās gatavojas drīzajam nārstam un pirms tā vēl grib kārtīgi pabaroties.

19. maijs bija veiksmīga diena pašam J. Krūmiņam. Viņam izdevās noķert savā makšķernieka karjerā līdz šim lielāko – 12,8 kg smagu – karpu. Iepriekšējo rekordisti, kas svērusi vairāk nekā 11 kg, viņš izvilcis pirms vairākiem gadiem. Arī karpu ķeršanas čempionātā šī ir pagaidām brangākā. – *Tā man salauza pavisam jaunu "sačoku", tomēr beigās paspēju zivi*

sākt un ieraut laivā. Ja nepagūtu, tā ievilkta laivu niedrēs, bet tur tādas zivis grūti novaldīt, – stāstīja sarunbiedrs. Starp citu, šī karpas izvilka arī kādā no iepriekšējiem čempionātiem – no makšķeres āķa karpas lūpā paliek caurums, kas ar laiku aizaug, bet bijušās brūces vietā saglabājas tumšs plankums. Šai zivij tāds bija. J. Krūmiņš šo karpu palaida atpakaļ ūdenstilpē, un nu karpas gaida nākamo tās ķerāju. – *Šoreiz man bija daudz liecinieku. Kad redz ko tādu notiekam, ir interese. Veči pat no purva joza skatīties!* – smēja J. Krūmiņš.

Šajā čempionātā interesenti par lielākās karpas izvilšanu varēs sacensties līdz oktobra beigām. Sacensību dalībniekiem pēc kopīgas fotografēšanās ar brango zivi (vērtēs tās, kas smagākas par 7 kg) un

sacensību tiesnesi karpas saudzīgi jāielaiž atpakaļ ezerā. Pagaidām Katvaru ezera karpu absolūtais rekords ir 16,6 kg – šādu zivi 2013. gadā laimējās izvilkt Aināram Dreimanim. – *Mēs jau vairākus gadus tam rekordam neko nevaram izdarīt, lai gan cenšamies. Laikam jau tā lielā ir gudrāka par mums, –* sprieda sarunbiedrs.

Ar daudziem, bet ne lieliem lomiem ezerā sākusies arī līdaku makšķerēšanas sezona. Cik zināms apsaimniekotājam, noķerto līdaku svars bijis līdz 3 kg. Šobrīd, kamēr karstās dienas, tās, atšķirībā no karpām, vairs nav aktīvas. Starp citu, pavasarī biedrība Katvaru ezerā ielaida 300 kg trīsvasaru karpu. Iespējams, zivju resursi ūdenstilpē tiks papildināti arī rudens pusē.

Katvaru ezera apsaimniekošanas biedrības vadītājs Jānis Krūmiņš ar savu līdz šim brangāko – 12,8 kg smago – karpu

Turpinājums – 10. lpp.

Sākums – 9. lpp.

Augstrozes Lielezeram taps ekspluatācijas noteikumi

Vasarā gaidāms viens no etapiem Augstrozes Lielezera ekspluatācijas (ap-saimniekošanas) noteikumu izstrādē. Tiks noskaidrots, kādas, cik vecas un lielas zivis dzīvo šajā ezerā un kāda ir to barības bāze. Tāpat pētīs ūdens kvalitāti, ezerā sastopamos augus un daudz ko citu. Šo darbu veiks Vides risinājumu institūta pētnieki. Noteikumi nepieciešami, lai veicinātu ezera un piekrastes attīstību, vienlaikus saglabājot dabas vērtības. Šai aktivitātei Limbažu novada pašvaldība saņēma 6377 eiro atbalstu no Latvijas Vides aizsardzības fonda. Šādi noteikumi izstrādāti arī Limbažu Lielezeram.

Staiceles Zivju karaļa tituls – vietējam copmanim Indulim Graviņam

Staicele makšķernieku biedrība *Ūdensroze* sadarbībā ar Staiceles pilsētas un pagasta pārvaldi rīkoja tradicionālās sacensības *Staiceles vimba*. Tās pulcēja 11 pieaugušo un 14 jauno dalībnieku, kuri bija mērojuši ceļu uz sacīkstēm pat no Valmieras un Rīgas.

Sacensību galvenais tiesnesis Agris Rubenis pastāstīja, ka lielākoties todien ķērušies plauži, arī raudiņas un asariši. – *Diemžēl nevienas vimbas nebija. Tā notiek, šķiet, jau otro gadu pēc kārtas. Iespējams, ar laiku būs jādodomā par citu sacensību nosaukumu. Citviet Latvijas upēs vimbas nāk, bet pie mums Salacā diemžēl vairs ne. Varbūt rūpnieciskās aktivitātes Salacgrīvā pie vainas?* – sprieda sarunbiedrs.

Bērnu vidū (līdz 16 gadu vecumam) 1. vieta bija Egilam Merkuljevam, kurš tika pie 780 g smaga loma, 2. un 3. vietā ierindojās Ralfs Čerpakovs (650 g) un Niks Jūrmalnieks (435 g). – *Bērnu grupā neviens nepalika bez loma. Pirmo trīs vietu ieguvējiem šajā grupā pasniedzām lielākas balviņas, bet bešā nepalika neviens jaunais, jo arī šoreiz apbalvojām visus bērnus, kuri piedalījās*, – teica A. Rubenis. Lielākoties ar lomiem veicās arī pieaugušajiem, tikai viens copmanis palicis bešā. Pieaugušo konkurencē 1. vietu izcīnīja staicelietis Indulis Graviņš ar 1,76 kg smagu lomu. Viņš turklāt izvilka lielāko sacensību zivi – 900 g smagu plaudi – un tādējādi ieguva arī Zivju karaļa titulu. 2. vietā ierindojās rīdzinieks Jānis Dzedons ar 1,666 kg zivju. Viņš uz Staiceli izmēģināt veiksmi bija devies pirmoreiz. 3. vietu ieguva puiķietis Arnolds Grebežniks ar 1,205 kg smagu guvumu. – *Viņš startējis gandrīz visās «Staiceles vimbās» jau no pašiem šo sacensību pirmsākumiem. Citus gadus Arnoldam tā neveicās, bet šogad viņš bija trešais*, – stāstīja A. Rubenis. Atsevišķi sumināta arī vienīgā dāma, staiceliene Inna Merkuljeva, kura tika pie 1,61 kg liela loma. – *Innai tikai nedaudz pietrūka, lai viņa uzvarētu. Viņa turklāt izvilka trešo smagāko maču zivi – 835 g plaudi. Otru smagāko plaudi – 880 g – dabūja Vitolds Rupeiks*, – uzskaitīja galvenais tiesnesis. Jaunie un pieredzējušie makšķernieki visi kopā todien no Salacas izvilka 13,4 kg zivju. Sacensību nolikums paredz, ka zivis līdz svēršanai jāzaglabā dzīvas. Vēlāk tās, ko drīkst un vēlas, copmaņi varēja paturēt, pārējās tika atlaistas atpakaļ upē. *Ūdensrozes* pārstāvis A. Rubenis atklāja, ka biedrībā tiek lolota iecere šovasar Salacā rīkot vēl vienas sacensības, piemēram, fidermakšķerēšanā.

Dienas turpmākajā daļā interesenti varēja iesaistīties dažādās bērnu atrakcijās, baudīt akustiskās mūzikas koncertu Staiceles Lībiešu muzejā un vakarā lustēties zaļumballē grupas *Blēži* vadībā.

Izzinošs pārgājiens mūspusē – šīgada ģeovietā

11. maijā biedrība *Ziemeļvidzemes Ģeoparks* (ZĢ) un Dabas aizsardzības pārvalde (DAP) rīkoja izziņošu pārgājienu, kas bija veltīts šī gada ģeovietai Latvijā. Par tādu izsludināti mūspuses jūrmalas stāvkrausti. Tas ir posms Vidzemes akmeņainajā jūrmalā no Tūjas līdz Vitrupei.

Pārgājiena dalībnieki ap pusdienlaiku pulcējās Tūjā, atpūtas vietā *Vasas*. ZĢ valdes priekšsēdētājs un DAP eksperts Dainis Ozols, atklājot pasākumu, sacīja, ka jūtas pārsteigts, redzot tik daudz interesentu. Laukumā bija sapulcējušies raiba publika – apmēram pusotrs simts cilvēku. Tur bija ne tikai tieši ar ģeoloģiju saistīti ļaudis – zinātnieki un studenti, vides speciālisti, bet arī parasti pārgājienu cienītāji, ģimenes ar bērniem un pat vairāki suņi. Vēlāk pludmalē pievienojās daži cilvēki, kuri todien bija ieradusies krastmalā atpūsties.

Pirms doties pārgājienā, D. Ozols klātesošos iepazīstināja ar vairākiem vadošajiem Latvijas ģeologiem – Latvijas Universitātes (LU) Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes Pamatiežu ģeoloģijas katedras vadītāju asociēto profesoru Ģirtu Stinkuli, tās pašas fakultātes profesoru Jāni Lapinski, mineroloģi Viņu Hodirevu, kvartārģeologiem Māri Nartišu, Aivaru Markotu, Vitāliju Zeldu, Ervīnu Lukševiču. Ģeologi, izmantojot līdzpaņemtās kartes, izskaidroja stāvkraustu veidošanās vēsturi. Tie jūras krastā radušies ilgstošā laika periodā un dažādu ģeoloģisko procesu iznākumā. Smilšakmens iežu veidošanās ir notikusi devona perioda vidū apmēram pirms 390 miljoniem gadu. Pati Rīgas līča iekšplaka gan ir jaunāks veidojums – no leduslaikmeta pēdējā gadu miljona. Tā radusies, ledāju mēlēm iedarbojoties uz krastu. Savukārt klintis, kādas tās redzamas šodien, radušās pēdējos gadu tūkstošos un ir vilņu erozijas veidotas, jūrai skalojot krastus.

Kopējais stāvkraustu garums ir apmēram 15 kilometri, kas lielākoties iekļauti dabas liegumā *Vidzemes akmeņainā jūrmala*. Tā ir īpaši skaista piekraste un vienīgā Latvijā, kur jūras krastā ir klintis. Devona pamatiežu biežums Latvijā ir līdz 815 metriem. No tiem redzami gan tikai 5–10 metri, un ne visur krasta kraujās atklājas smilšakmens atsegumi. Tie ir tikai atsevišķos posmos. Ir Tūjas un Ķurmraga atsegumi, Ežurgas, Jaunzemju un Veczemju klintis. Ežurgas klintis ir arī vienīgais Rīgas līča krastā esošais ūdenskritums.

Dodoties 7 km garajā pārgājienā pa maršrutu *Vasas–Ķurmragas–Ežurgas* un *Zivtīņu klintis–Rankuļrags–Veczemju klintis*, vietās, kur gājējiem par apstāšanos signalizēja augšup pacelts dzeltens lietussargs, ģeologi turpināja stāstījumu par smiltīm, akmeņiem, klintīm un jūras vilņiem. Pārgājiena dalībnieki uzzināja, kādēļ pludmalē dzied smiltis. Izrādās, šī skaņa rodas, ejot tikai pa labi izšķīrotām smiltīm, kurās ir vienāda lieluma grau-

Latvijas Universitātes profesors Ģirts Stinkulis pārgājiena dalībniekiem skaidro stāvkraustu veidošanos Vidzemes akmeņainajā jūrmalā

Pasākuma dalībnieki atpūtas brīdī

diņi. Ģeologu viedoklis nomierināja tos, kuri satraucas par vētrām un krasta eroziju. Ģeologi uzskata, ka krasta atkāpšanos Latvijā pārspīlē. Runātāji norādīja uz vienu no stāvkrausta slīpumā esošajām priedēm, kurai varētu būt aptuveni pus-simt gadu. Koks tur aug joprojām. – *No Skultes ostas līdz Salacgrīvai krasta atkāpšanās vidējais ātrums ir dažādi centimetri gadā. Protams, ir tādas vietas kā, piemēram, Ķurmraga spice, kur krasts atkāpjas straujāk – gadā līdz pusmetram, metram*, – skaidroja zinātnieki. Tur savulaik no kraujas pludmalē noslīdēja bāka. Krasta atkāpšanos ietekmē vētras. Taču, ja to nebūtu, mēs neredzētu iežu atsegumus, neveidotos jaunas nogāzes un alas un kraujas ar laiku apmežotos.

Pārgājiena laikā bija iespēja vērot, cik daudzveidīgi ir krasta joslā ledāju sanesnie varenie laukakmeņi un pati pludmale. Vietām tā ir smilšaina, citur noklāta ar oļiem un lieliem akmeņiem. Stāvkraustu teritorija ir nozīmīga vieta gan iežu, gan fosiliju pētīšanā. Ģeologi pastāstīja, ka devona periodā ūdenstilpēs dzīvojušas zivis, un zinātniekiem nav grūti vēl šodien uziet, piemēram, bruņuzivju fosilijas. Šīs zivis izmirušas devona perioda beigās. Dažam pārgājiena dalībniekam tiešām arī palaimējās atrast kādu šīs zivs bruņas fragmentiņu.

Maršruta galapunktā notika gada ģeovietas informācijas stendu atklāšana. Pārgājiena vadītājs D. Ozols pastāstīja, ka gada ģeovietas nosaukumu Latvijā piešķir kopš 2008. gada. Tas notiek balsošanā, kurā piedalās ar ģeoloģiju saistīti speciālisti. Pirmā no šīm vietām bija Neļķu klintis Mazsalacā, bet pērn nomi-

nēja ne mazāk unikālu dabas veidojumu – Raunas Staburagu. Nu jau gadus piecus izvēlētie objekti iezīmēti arī ar informācijas stendiem. DAP Dabas tūrisma un izglītības eksperts Andris Soms, kurš ir mūspuses cilvēks un arī piedalījās pārgājienā, skaidroja, ka ģeovietu, tāpat kā gada augu, putnu un dzīvnieku, nominēšanai ir ne tikai simboliska nozīme. Šos nosaukumus piešķir ar mērķi paplašināt informācijas plūsmu un pievērst sabiedrības uzmanību dabas retumiem. Šajā gadījumā uzsvērts, cik šie ģeoloģiskie veidojumi ir reti, unikāli un interesanti. Tādējādi cilvēkus rosina saudzēt dabu un rūpēties par mantojuma saglabāšanu, kā arī pašiem pētīt šīs vietas.

Tiesa, pārgājiena laikā stāstījumos izskanēja arī gana daudz terminu, kas dalībniekiem bez speciālām zināšanām bija sveši un nesaprotami. – *Skaidrs, ka cilvēki, kuriem ģeoloģija nav ikdiena, tos nezina, bet šie pārgājieni nav mācību ekskursijas ar eksāmeni, lai gan akcents ir izglītojošais elements*, – pasākumu novērtēja A. Soms. Viņš uzsvēra, ka būtiski ir veidot priekšstatu un dot iespēju ar citām acīm paraudzīties uz vērtībām, kam ikdienā paejam garām.

Tematisko lapu atbalsta:

Lapu sagatavoja **Līga LIEPIŅA**
un **Aija SEDLIŅA**